

Реферат на тему: "Життєвий та творчий шлях Юрія Федьковича"

Юрій Федькович

РЕФЕРАТ

На тему:

"Життєвий та творчий шлях Юрія Федьковича"

" Я наш народ цілим серцем люблю,
і душа моя віщує, що його велика доля жде"

Юрій Федькович

Юрій Федькович народився 8 серпня 1834 року у селі Сторонці-Путилові, що розкинулося в мальовничій гористій частині Буковини, яку називають Гуцульщиною. У вузькій долині шуміла річка Путилівка, на лівому березі якої, в тіні смерек, стояла батьківська оселя. "Федькович, — писав Денис Лукіянович, — прийшов на світ і зріс у гуцульських горах... Які ті гори чудові, може знати тільки той, хто їх бачив і побув у них. А хто в горах жив, той тужить за ними і не може їх забути, як рідної мами". Краса рідної землі назавжди увійшли в мистецький світ Федькович, пронизала його твори. "Нема й нема кращого світа понад гуцульські гори. Небо над ними чисте, як дорогий камінь, смеречина зеленіє як в зимі, так літі, пташка не втихає, а хрещатий барвінок стелиться по шовкових травах, що цілу Буковину своїми запахами обвіяли".

Не від батька, шляхтича за походженням, управителя панського маєтку Адальберта Гординського де-Федьковича, а від простих, але душевно багатих людей пройнявся майбутній митець народним розумінням правди і кривди, добра і зла. Дитячий світ хлопця був нерозривно пов'язаний з матір'ю Анною – доброю, щирою, працюютою жінкою, яка не цуралася простих селян-гуцулів, говорила лише по-українськи і передала синові любов та шану до рідної мови. Від старшої сестри Марії Юрій перейняв багато казок, пісень, історичних переказів.

Навчався Юрій у приватного вчителя в сусідньому селі Киселиці, а пізніше в німецькій нижній реальній школі у Чернівцях. Закінчити її не вдалося, бо над краєм прокотилося 1848 року селянське повстання, очолене Лук'яном Кобилицею. Після придушення повстання брат Юрія Іван, рятуючись від переслідувань, виїхав до Молдавії, а за ним подався "хліба собі глядіти" і чотирнадцятилітній Юрій. Працював, на кусок хліба заробляючи, спочатку у землеміра, а потім в аптекаря, розширював свій кругозір самоосвітою, робив перші кроки на ниві поетичної творчості. Вірші писав німецькою мовою, бо вчився в німецькій школі, "знав тільки німецьких поетів і читав самі тільки німецькі книжки".

Соціальні контрасти оточуючої дійсності розкрилися перед ним своїми непривабливими рисами уже в молоді роки. Ця дійсність все більше гнітила його, полишала у чуйнім серці все нові і нові карби, спонукала до роздумів над власною і

народною долею й , зрештою, заставила стати на боротьбу проти зла та неправдивості, утверджуваних тогочасним соціально-політичним уставом.

Восени 1852 року за наполяганням батька Федькович змушений був вступити до цісарської армії, вийти на "темну дорогу" свого життя. Почалася ненависна жовнірська служба, що тривала понад 10 років, підриваючи фізичні сили "бідного жовняра, а з роду простого мужика", завдаючи йому важких душевних ран. Десятирічна служба у війську – найтяжчий період у його житті. Любив Федькович свої зелені гори, а зла недоля закинула його в далекі чужі краї, жовнірською уніформою здавила його співацьке серце.

Єдиною розрадою Федьковича були щирі розмови з "простими вояками".

У складі 41-го полку Федькович брав участь у поході до Італії під час австро-італо-французької війни 1859 року. Саме тоді, напередодні битви, він написав перший свій вірш українською мовою "Нічліг". Того ж року Федькович вперше ознайомився з творчістю наддніпрянських письменників. Велике враження справили на нього твори Шевченка, Квітки-Основ'яненка, Марка Вовчка: "Нема в нас сонця, як Тарас, нема місяця, як Квітка, нема зіроньки, як наша Марковичка", — захоплено писав Федькович в листі до Д. Танячкевича. Одночасно поет критично поставився до писань П. Куліша: "...Я его не можу читати... скоро зачну го читати, то якось мені, гей бих під шрубами був, — усе мені на гадку набивається, що Куліш дуже учений, але не знає ще серце свого народу".

Звідси випливає, що Федькович важливими критеріями цінності художніх творів вважав їх демократизм, ідейність, народність. Саме тому буковинський співець поставився з таким пієтизмом до творчості Тараса Шевченка. Великий Кобзар став для нього духовним — поводитирем, літературним учителем, що відкрив усьому світові красу українського поетичного слова. У нього вчився Федькович громадянської мужності, полум'яного патріотизму, тонкощів поетичної майстерності.

Після італійського походу Федькович прибув з частиною полку до Чернівців. Півторарічне перебування у цьому місті було надзвичайно важливим для формування літературно-естетичних поглядів письменника. Федькович налагоджує контакти з кількома українськими і німецькими літераторами, знайомиться з активним учасником революційних подій 1848 року у Відні, прогресивним німецьким поетом Ернстом Нейбауером.

Роль Нейбауера у становленні Федьковича, як поета була досить значною. Нейбауер надав молодому письменнику велику моральну підтримку, вселив у нього віру в поетичне покликання, ввів буковинського митця в коло своїх знайомих, серед яких була й Емілія Марошані, в котру Федькович палко закохався. В домі Марошані відбулася зустріч Федьковича з А. Кобилянським, після якої поет по-новому глянув глянув на свою творчість українською мовою.

1861 року сім віршів поета було надруковано під назвою "Жовнярські думи" в додатку до брошури А. Кобилянського "Слово на слово до редактора "Слова". Зазвучав свіжий сумовитий, задушевний, чистий, немов вода у Довбушевій криниці, голос співця.

Саме тоді Юрій Федькович започаткував розвиток реалістичної української культури на Буковині, став виразником дум і прагнень трудового народу, свідомо поставив своє слово на сторожі "маленьких отих рабів німих".

Стати на шлях служіння українським словом трудовому народові допомогли Федьковичу представники прогресивної молоді – А. Кобилянський, К. Горбаль, Д. Телякевич.

У 1862 році у Львові виходить перша збірка "Поезій Йосифа Федьковича". Вони засвідчили, що в українську літературу прийшов талановитий, самобутній поет – демократ, який ставши продовжувачем традицій Шевченка, започаткував на Буковині літературу народного мовлення. У час виходу своєї першої збірки поезії Федькович перебував у глухому угорському містечку Кезді-Васаргелі. Він рвався "межи свої люди", щоб служити "гаряче улюбленому народові піснею і співом".

Слід підкреслити, що Федькович дуже багато зробив у справі популяризації української народної пісні. 1862 року він опублікував сім перекладів українських пісень німецькою мовою. В наступні роки він продовжував знайомити німецькомовних читачів з перлинами українського фольклору.

Федькович вважав, що література має бути доступною широким народним колам, вона повинна допомагати простим людям долати соціальні перешкоди, сприяти зростанню свідомості трудящих. Його завітним бажанням було:

Аби наша піснь і слава
Повік гомоніла
І нас далі загрівала,
Як доси нас гріла!

1863 року Федькович вирвався нарешті з цісарської армії і повернувся до рідного села. Вдихав жадібно гірське повітря, милувався Чорногорою, а серце кривавилося народним та власним горем.

Смерть матері ще більш ускладнила становище поета. 24 січня 1864 року він писав у листі до Д. Телякевича: "У суботу по Новому році поховав я свою неньку стареньку, ту мученицю-удову, а сам оставсь сиротою навіки... аж тепер я знаю як то люди плачуть!"

З простими людьми ділився Федькович своїм нещастям, знаходив у їхній мові розраду для себе. Не відрізнявся від них ні мовою, ні одягом, ні звичаями. Ось як він сам описував свій зовнішній вигляд: "...Волос довгий, вус підстрижений; у будень ходжу собі у постолах, у сивих гачах, в байбараці з голубими шнурами, в угорським капелюсі, а в неділю – в чоботях, в чирчикових гачах, в прошиванім сардаці, в кресалі з бляхою та з огальйоном, сорочка вишивана, а черес новий у 5 пряжок".

Пани бюрократи, чиновники намагалися принизити письменника, називали його "Простим Федьком", "лайдаком", "хлопом". Їм у відповідь Федькович заявив:

Я ж бо тебе не звержуся,
Руський мій сардаче, —
Тепер аж я заспіваю,

Тепер аж заплачу,
Бо маю ся в що уперти!
Широкії поли, —
Не скину тя, мій сардаче,
Ніколи, ніколи!

В простих людях Федькович вбачав носіїв народної мудрості, високих принципів моралі, душевної краси, естетичної принадності.

Багато зусиль доклав Федькович, щоб поширити освіту серед трудящих. Він був шкільним інспектором, виступав за навчання в школі рідною мовою, склав "Буквар для господарських діток на Буковині". В ім'я "великої долі" народної змагався, працював, творив, долав неймовірні труднощі.

Творчість Федьковича досить широка за обсягом, але не рівноцінна за своїм ідейно-художнім змістом.

До випуску Федьковича на Буковині народною мовою ніхто не писав. Творчість таких "поетів", як Гаврило Ародам, Василь Ферлеєвич та інші була далека від реального життя.

Важливим джерелом поетичного натхнення Юрія Федьковича стала усна народна творчість. Письменник захоплено відгукувався, про музичну обдарованість українського народу: "Бо й справді, — писав він у передмові до німецьких перекладів українських пісень, — кожний парубок, кожне сільське дівча переливає свої почуття у пісні, з яких переважно віє найвища поезія... Чи не є це доказом, якими благородними, якими глибокими почуттями сповнений той народ?".

Пісня супроводжувала поета від раннього дитинства до останніх років життя. Про народнопісенну основу своєї творчості співець чітко сказав у вірші "На день добрий":

Бо мене мати ба й породила,
Де вірли воду пили,
Навчила мене ба й співаночок
Сто двадцять і чотири.
Бо мене мати ба й породила
У полі край Дунаю
Та й сказала ми: співай, синочку,
Та як соловій в гаю .

На думку Федьковича, поетичної майстерності можна домогтися, тільки припавши до багатющих скарбів усної народної творчості. Сам поет на зразок народних пісень, за їхніми мотивами, образами написав чимало оригінальних віршів. З цього приводу О. Романець справедливо відзначив: "...Свої перші вірші він (Федькович) почав складати ще тоді, коли й уяви не мав про існування українського письменства, ба навіть абетки української не знав. Як поет він народився з народної пісні.

Федькович одним з перших в українській літературі перекладав німецьку класику ("Лісовий цар" Гете, "Полонинський стрілець" Шіллера, "Лорелея" Гейне, "Проклін співця" Уланда тощо). Особливо він цікавився творчістю геніального англійського

драматурга Шекспіра, перекладав його п'єси ("Гамлет", "Макбет"). Великої популярності набула у свій час вільна переробка Федьковичем під назвою "Як козам роги виправляють" комедії Шекспіра "Приборкання непокірної".

Дбаючи про розвиток літератури для дітей, Федькович дав майстерні переклади та переробки казок братів Грімм ("Пастушка гусей", "Тернова рожечка", "Хоробрий кравчик") і Гауфа ("Розповідь про малого Мука") тощо. "Перекладацька діяльність Федьковича була цінним внеском до скарбниці української літератури. Його переклади збагачували тематику, жанри, а головне — залучали широкі читацькі кола до ознайомлення із поетичним надбанням інших народів".

"Творчість Федьковича у її вершинних проявах є цінним надбанням прогресивної української літератури. Вона має значний вплив, — як казав Рильський, — на утвердження і розвиток реалізму й народні в літературі на західноукраїнських землях, вселяла в серці буковинців та галичан почуття братерської єдності і спільності з Наддніпрянської Україною. Письменник, як справжній патріот свого народу, не поділяв сепаратистських ідей буржуазних націоналістів про відмежування Галичини, Буковини й Закарпаття від єдинокровних братів з Дніпра".

Та життєва дорога письменника не була легкою. Чотирнадцять "чорних" місяців (1872-1873) письменник змушений був тягти лямку каторжної роботи — писати різні моралізаторсько-церковні оповіді, духовні і фізичні сили виснажувалися. Знову і знову Федькович переконувався, що "лиш в простім стані добре серце, гонор, поезію найти можна, а інде? — рідко або ніколи".

Приглушена у Львові творча іскра ще раз спалахнула у Путилові: поет підготував збірку "Дикі думи". Все частіше він звертав погляд у бік Наддніпрянської України, мріяв надрукувати там твори. І слава про буковинського співця докотилася б до берегів старого Дніпра-Слаутича. 1876 року в Києві вийшли у світ "Повісті Осипа Федьковича". Слово Юрія Федьковича ставало надбанням всього українського народу, а упорядник збірки Михайло Драгоманов поставив його поряд з "найбільш любимими писателями" України. Проте постійні цькування, переслідування, грубі нападки реакційної преси підточували здоров'я Федьковича, розхитували його нервову систему, підривали творчі сили.

В задушливій атмосфері гніту, не бачачи підтримки з боку буржуазної інтелігенції, письменник впав у відчай та зневіру і вирішив назавжди відійти від літературної діяльності. 1876 року він переїхав до Чернівців і на багато років замкнувся у чотирьох стінах своєї хати, усунувся від активного громадсько-культурного життя. Було йому дуже важко, "велика тяж... серце давила" (С. Воробкевич). Часто роздумував над долею своїх віршів, що розгубилися десь по редакціях віденських, львівських, чернівецьких газет.

На схилі життя Федькович відновив літературно-творчу діяльність. У 1885 році він став редактором українськомовної газети "Буковина" і надав їй демократичного спрямування. На сторінках цієї газети від 16 травня 1886 року були надруковані такі знамениті рядки: "Ми мусимо раз і назавжди покинути наш смішний і для нас пагубний

сепаратизм, ради котрого ми в закутку й відділено дотепер жили, як якась нова, себто якась "буковинська нація", і мусимо починати жити якоби одним духом і одним тілом з прочим руським народом".

1886 року в Чернівцях було відзначено 25-річчя літературної діяльності письменника. "Федькович – се талант переважно ліричний, — писав І. Франко, — всі його повісті, всі найкращі його поезії, навіяні теплими, індивідуальними чуттями самого автора так і здається, що автор співає і розказує всюди проте, що сам бачив, сам найглибшими нервами душі прочув. І в тім іменно лежить чаруюча сила його поезії, в тім лежить її запорука її живучості, доки живе наша мова. Федькович вложив в свою поезію найкращу частину "свої душі", а така поезія не вмирає, не пропадає..." — ці слова були сказані в з нагоди річниці літературної діяльності письменника, але вони й досі не втратили своєї значущості. І сьогодні живе краща частина творчої спадщини Юрія Федьковича – талановитого, оригінального поета і прозаїка, який до Івана Франка був на західноукраїнських землях найвидатнішим письменником.

Останні роки життя Федьковича позначені напруженою працею. З-під пера поета вийшли оригінальні вірші "До ліри", "Наші старі", "На Новий рік", "До наших румуні заторів", нові редакції драматичних творів. Та важкі умови життя підірвали здоров'я письменника. Висловлюючи своє останнє бажання, Федькович писав: "Любляче серце і ніжні руки прошу посадити на гробі та навколо нього ялинку, рожі і барвінок, щоб мило було спочити. В головах класти мені не хрест, а ялину! Хрестів у своєму житті я мав досить".

11 січня 1888 року навіки зтихло втомлене серце буковинського співця. Селяни-гуцули гірко оплакували "свого батька Федьковича". Д. Лукіянович на основі свідчень очевидців розповів, що під час похорону "якась удова з плачем пригорнулася до сирої землі і приповілася, що Федькович рятував її з дітьми. А треба знати, що він сам умер у недостатках, у чужій хаті".

Мрії поета збулися у наш прекрасний неповторний час. Воз'єднавшись в єдиній, нерозривній братерській сім'ї український селянський народ, як і всі українські люди з вдячністю згадує ім'я письменника-демократа, який крізь все життя проніс любов до скривджених і знедолених у темну ніч поневолення рідного краю плекав надії на світлий день визволення.

Література

1. "Літературна енциклопедія".
2. Ящук І.С. "Юрій Федькович: цікаві сторінки творчості"
3. Ю.Федькович "Вибрані твори"
4. П. К. Загайко "Вивчення творчості Юрія Федьковича"
5. Освітньо-інформаційний ресурс "Український центр" <http://www.ukrcenter.com>